

Praktische handreiking voor het opstellen van de representativiteitsopgave bij aanvragen i.h.k.v. de Wet verplichte beroepspensioenregeling (WVB)

1. Inleiding

De Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid kan op aanvraag van een beroepspensioenvereniging, die naar zijn oordeel een belangrijke meerderheid van de beroepsgenoten in de betreffende tak van beroep vertegenwoordigt, deelneming in een beroepspensioenregeling voor een of meer bepaalde groepen van beroepsgenoten verplichtstellen. Een belangrijke voorwaarde voor een dergelijke verplichtstelling is het meerderheidsvereiste. Dit dient aangetoond te worden door middel van een representativiteitsopgave.

Onderhavig document is bedoeld als praktische handreiking bij het opstellen van de representativiteitsopgave. Het is niet mogelijk hiervoor uniforme maatstaven op te stellen aangezien er verschillende methoden zijn om het representativiteitscijfer op een juiste manier te berekenen. Niettemin is het wel mogelijk bij elk van de vijf elementen, die de toelichting op de representativiteitscijfers moet bevatten, een aantal algemene aandachtspunten te formuleren. Dit gebeurt in hoofdstuk 3 ad 1 tot en met 5.

In hoofdstuk 2 wordt eerst in algemene zin de representativiteit behandeld.

In hoofdstuk 4 wordt deze handreiking afgesloten met enige nadere informatie.

2. Representativiteit

De representativiteit wordt beoordeeld ten aanzien van de werkingssfeer waarvoor verplichtstelling, wijziging of gehele of gedeeltelijke intrekking wordt gevraagd. Een beroepspensioenvereniging heeft bij de omschrijving van de werkingssfeer de mogelijkheid om bepaalde groepen van de werkingssfeer uit te zonderen. Deze vallen dan buiten de werkingssfeer van de verplichte beroepspensioenregeling en buiten het besluit tot verplichtstelling en worden daarom niet meegenomen in de beoordeling van de representativiteit.

Wie tot de beroepsgenoten behoort is gedefinieerd in de werkingssfeer van de verplichtstelling.

Als verplichtstelling wordt gevraagd voor zowel zelfstandig werkende beroepsgenoten als voor beroepsgenoten in loondienst moet eerst de verhouding tussen beide groepen worden vastgesteld.

In de WVB is vastgelegd dat de beroepspensioenregeling in overwegende mate is bestemd voor zelfstandig werkende beroepsgenoten. Daarbij is bepaald dat 'in overwegende mate' geïnterpreteerd moet worden als minimaal 55% van het totaal aantal beroepsgenoten vallend onder de werkingssfeer van de verplichtstelling. Is het percentage zelfstandigen minder dan 55 dan zal de aanvraag voor beide groepen niet verder in behandeling worden genomen. De beroepspensioenvereniging kan dan vervolgens een verplichtstelling voor alleen de zelfstandig werkende beroepsgenoten aanvragen. Is het percentage 55 of meer dan wordt de aanvraag in behandeling genomen en wordt vervolgens de representativiteit voor beide groepen beroepsgenoten afzonderlijk beoordeeld.

3. Representativiteitsopgave

Als de verplichtstelling ook betrekking heeft op beroepsgenoten in loondienst wordt de representativiteit voor de zelfstandig werkende beroepsgenoten en voor de beroepsgenoten in loondienst afzonderlijk getoetst.

De mate van representativiteit wordt als volgt berekend:

aantal zelfstandige beroepsgenoten c.q. aantal beroepsgenoten in loondienst lid van de beroepspensioenvereniging (teller)

---

x 100%

totaal aantal zelfstandige beroepsgenoten c.q. totaal aantal beroepsgenoten in loondienst binnen de werkingssfeer van de verplichtstelling(noemer)

Een ‘belangrijke meerderheid’ wordt geacht in ieder geval aanwezig te zijn bij een representativiteit van 60% of meer. Het is aan de aanvragers van de verplichtstelling om deze meerderheid aan te tonen. Om de deelneming in een beroepspensioenregeling verplicht gesteld te krijgen, dienen zij de representativiteitsgegevens en een toelichting daarop over te leggen. Die toelichting moet ten minste de volgende elementen bevatten *:

1. een opgave van de gebruikte **bronnen** voor de opgegeven aantallen beroepsgenoten, uitgesplitst naar zelfstandig en in loondienst werkzame beroepsgenoten
2. een opgave van de gehanteerde **onderzoeksmethode**
3. een opgave van de wijze **van meting**
4. een opgave van de **peildatum of de periode** waarop de cijfers betrekking hebben
5. een toelichting waaruit blijkt dat de grenzen van het domein waarover de gegevens zijn verzameld gerelateerd zijn aan de **werkingssfeer** waarop de verplichtstellingsaanvraag betrekking heeft. Daarbij dient ook duidelijk te zijn dat de in de werkingssfeer uitgesloten categorieën werknemers in de tellingen buiten beschouwing zijn gelaten.

Ad. 1 Gebruikte bronnen

Een representativiteitsopgave moet een beschrijving bevatten van de gebruikte bronnen. Het is vooraf goed om te realiseren hoe en met welk doel de gegevens van een bepaalde bron zijn verzameld. Mogelijk zijn de gegevens niet volledig, of komt de groep beroepsgenoten waarop de bron betrekking heeft niet volledig overeen met de werkingssfeer van de verplichtstelling. Afhankelijk van hoe groot de vertekening is in het representativiteitscijfer, is het van belang hierover een opmerking op te nemen in de representativiteitsopgave, een aanvullende berekening te maken of, als dat niet mogelijk is, een andere bron te gebruiken.

Voor het vaststellen van het aantal beroepsgenoten lid van de beroepspensioenvereniging (in bovenstaande formule het gedeelte boven de streep) wordt gebruik gemaakt van de bestanden van de beroepspensioenvereniging in kwestie.

---

* Paragraaf 3a Toetsingskader Wet verplichte beroepspensioenregeling

Om het totaal aantal beroepsgenoten te bepalen dat onder de werkingssfeer van de verplichtstelling valt zijn, met inachtneming van onderstaande uitgangspunten, in beginsel als valide aan te merken:

- Databestanden van een beroepspensioenfonds
- Gegevens afkomstig van het UWV
- Gegevens uit een extern branche- of sectoronderzoek
- Databestanden van beroepsverenigingen
- Databestanden van geregistreerde beroepsgenoten

Welke bron voor het totaal aantal beroepsgenoten het meest geschikt is, hangt af van de specifieke situatie in de branche. In veel gevallen kunnen de indieners van een verplichtstellingsaanvraag aansluiten bij gegevens die al voor een ander doel zijn verzameld. Daarnaast verschijnen in sommige branches regelmatig publicaties waarin gegevens staan over het aantal werknemers in de sector. Degelijke publicaties zijn bijvoorbeeld afkomstig van het CBS of van onderzoeksinstituten. Voor zover de cijfers betrekking hebben op beroepsgenoten die ook onder de werkingssfeer van de verplichtstelling vallen, zijn de gegevens te gebruiken.

Aandachtspunten:

- * Naarmate de werkingssfeer van de bron minder goed correspondeert met die van de verplichtstelling neemt de validiteit van de bron af (zie ook ad 5).
- * Als gegevens uit verschillende bronnen worden gebruikt, moeten die gegevens onderling goed vergelijkbaar zijn. Dit geldt voor de onderzoeksmethode (zie ad 2), de wijze van meting (zie ad 3) en de peildatum/periode (zie ad. 4) waarop de gegevens betrekking hebben.
- * Het is aan te bevelen zo min mogelijk bronnen te gebruiken

Ad. 2 Onderzoeksmethode

Indien ten behoeve van de representativiteitsopgave, of van twee opgaven indien ook sprake is van beroepsgenoten in loondienst, onderzoek wordt verricht, wordt een beschrijving van de onderzoeksmethode gegeven. Het gaat om de vraag hoe de gegevens zijn verzameld.

Om de aantallen beroepsgenoten vast te stellen is het mogelijk gebruik te maken van enquêtes. Er kan dan worden gekozen om alle beroepsgenoten te benaderen (populatie) of een gedeelte daarvan (steekproef). Het is in de toelichting op de representativiteitsopgave van belang aandacht te besteden aan de volgende aspecten:

- Voor welke onderzoeksmethode is gekozen? Waarom is deze keuze gemaakt?
- Hoe is het onderzoek in zijn werk gegaan? Wie heeft het onderzoek uitgevoerd?
- Hoe is de steekproef getrokken?
- Wat is de respons op de enquête? Is die uitkomst representatief?
- Hoe zijn de gegevens verwerkt?
- Is aanvullende informatie gebruikt? Welke informatie? Hoe is deze gebruikt?

- Zijn aanvullende berekeningen/schattingen uitgevoerd? Hoe is dat gedaan?

Aandachtspunten:

- Om de juistheid van de representativiteitsopgave te kunnen beoordelen is het van belang naast de uitkomsten van een onderzoek ook een toelichting op te nemen omtrent de wijze van onderzoek.
- Een meting op basis van de hele populatie is in het algemeen betrouwbaarder dan een steekproef.

Ad. 3 Wijze van meting

De wijze van meting heeft betrekking op het type gegevens dat uiteindelijk is gebruikt om het representativiteitscijfer te berekenen. Teller en noemer dienen normaliter te zijn uitgedrukt in aantallen beroepsgenoten.

In de tweede plaats is het van belang dat teller en noemer worden uitgedrukt in dezelfde eenheid. Dit wordt ook wel de eis van interne consistentie genoemd. Wanneer bijvoorbeeld voor de teller een stroomcijfer is gebruikt, moet dat ook in de noemer het geval zijn. Ook moet de peildatum zoveel mogelijk boven en onder de streep gelijk zijn.

Indien de gegevens niet zijn terug te voeren op één moment, kunnen problemen ontstaan met de interne consistentie van de berekening. Dit is bijvoorbeeld het geval als sectoronderzoek naar het totaal aantal beroepsgenoten niet tegelijkertijd heeft plaatsgevonden met een peiling van de leden van de beroepspensioenvereniging. Als er in de tussenliggende periode sterke verschuivingen hebben plaatsgevonden binnen de sector, heeft dat consequenties voor de representativiteit. Een mogelijkheid deze onzekerheid geheel of gedeeltelijk weg te nemen is het uitvoeren van extrapolaties, het doortrekken van een ontwikkeling in de tijd. Het is dan wel zaak expliciet te vermelden waarop deze extrapolatie is gebaseerd en hoe deze is uitgevoerd.

Aandachtspunten:

- De wijze van meting moet dezelfde zijn voor teller en noemer, dus of in beide gevallen een standcijfer gebruiken of in beide gevallen een stroomcijfer
- De gegevens moeten zijn uitgedrukt in dezelfde eenheid. Dus als de teller is uitgedrukt in aantallen beroepsgenoten, moet dat ook gelden voor de noemer.
- Het gebruik van aantallen beroepsgenoten is het meest zuiver. Wanneer in teller en noemer een andere eenheid is gebruikt, dient deze keuze te worden verantwoord.

Ad. 4 Peildatum/periode

De datum of de periode waarop de cijfers betrekking hebben dient te worden vermeld, waarbij geldt dat hoe actueler de gegevens zijn, hoe beter.

Aandachtspunten:

- De gegevens dienen zo recent mogelijk te zijn. Dit betekent dat de data in beginsel niet ouder mogen zijn dan 1 jaar, te rekenen vanaf de datum van inzending.
- Teller en noemer moeten (zoveel mogelijk) betrekking hebben op hetzelfde moment of dezelfde periode.

- Gegevens kunnen worden geactualiseerd door middel van extrapolatie — het doortrekken van een ontwikkeling in de tijd. Zo'n extrapolatie kan bijvoorbeeld plaatsvinden op basis van de algehele werkgelegenheidsontwikkeling in de sector. Dit is op zichzelf een goede methode, mits de extrapolatie reproduceerbaar is, door betrouwbare gegevens kan worden ondersteund en de bron gegevens bevat over de werkgelegenheidsontwikkeling. Als de werkgelegenheid zich ten aanzien van de teller of de noemer op een andere wijze heeft ontwikkeld, dan heeft dit invloed op het representativiteitscijfer.

Ad. 5 Grenzen aan het domein

De representativiteitsopgave dient ten slotte een toelichting te bevatten waaruit blijkt dat de grenzen van het domein waarover de gegevens zijn verzameld, gerelateerd zijn aan de werkingssfeer van de verplichtstelling. Daarbij moet ook duidelijk zijn dat de in de werkingssfeer uitgesloten categorieën beroepsgenoten in de tellingen buiten beschouwing zijn gelaten. Het gaat om de validiteit van de meting.

Aandachtspunten:

- Vrijwillig aangeslotenen dienen in de tellingen buiten beschouwing te worden gelaten, omdat zij niet onder de werkingssfeer van de verplichtstelling vallen.

4.Afsluitend

Naast de handreiking zijn op de website www.cao.szw.nl de checklisten (vorm)vereisten representativiteit te vinden als hulpmiddel bij de opgave zelfstandige beroepsgenoten en de opgave beroepsgenoten in loondienst.

Daarnaast zijn op de website twee Formats Representativiteitsgegevens beschikbaar die gebruikt kunnen worden voor de opgave(n) van de representativiteit van de beroepsgenoten vallend onder de werkingssfeer van de beroepspensioenregeling.

oktober 2007